

Aan de voorzitter en (plv.) leden van de
Vaste Commissie voor Economische Zaken en Klimaat
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Briefnummer

20/10.093/ER/AB

Den Haag

29 april 2020

Onderwerp

VNO-NCW Position paper SDE++

Telefoonnummer

070 3490358

E-mail

rodenhuis@vnoncw-mkb.nl

Geachte dames en heren,

Het door ons vertegenwoordigde Nederlandse bedrijfsleven heeft zich gecommitteerd aan het Klimaatakkoord van Parijs. De inzet op een ambitieuze transitiestrategie steunen wij volledig. Nederland wil hierbij voorlopen met de ambitie om in 2030 de CO₂-uitstoot op het eigen grondgebied met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Om dit mogelijk te maken heeft de overheid een aantal instrumenten in het leven geroepen. Een belangrijk instrument hiervoor is de SDE++. Dit najaar is de eerste SDE++ ronde. De verbrede SDE++ kan een katalysator zijn voor investeringen in de industrie in CO₂ reductie maatregelen die op zichzelf niet rendabel zijn. De industrie heeft er (daarom) hoge verwachtingen van.

Wij prijzen dat het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) de stappen zet die nodig zijn om zo'n baanbrekend instrument breder beschikbaar te maken. De energietransitie vraagt tenslotte om baanbrekende stappen. We waarderen ook de kwaliteit van de consultatie door het PBL, waarin elementen aangedragen uit de industrie zijn meegenomen. Tegelijkertijd zijn er de nodige aandachtspunten die aangepakt zullen moeten worden, omdat we verwachten dat vanwege de huidige vormgeving van de SDE++ slechts weinig projecten vanuit de industrie zullen worden ingediend. Wij zijn blij met de kans om uw Kamer onze ideeën daarover mee te kunnen geven via dit position paper.

Hierbij de belangrijkste punten:

- a) De SDE++ sluit onvoldoende aan bij de behoefte van de industrie.
- b) Verdiep de SDE++ op vlak van blauwe – en groene waterstof, zodat een bredere toepassing van waterstof mogelijk wordt gemaakt.
- c) Maak de regeling meer vraag gestuurd. Zorg voor maximale toegang en benutting van de regeling door deze open te stellen voor meerdere technologieën, meer differentiatie toe te passen en de basisbedragen aantrekkelijk te maken voor het gemiddelde project in een categorie. Dit versnelt de transitie.
- d) Geeft voorrang aan de benodigde infrastructuur conform Taskforce Infrastructuur Knelpunten Industrie.
- e) Zet in op elektrificatie.
- f) Zorg voor een voorspelbare regeling daar projecten vaak een aanlooptijd hebben van 3 jaar.

Hieronder vindt u de antwoorden op de door u gestelde vragen:

1. Op welke manier kan de SDE++ het beste worden ingericht?

De SDE++ heeft tot doel de transitie behapbaar en betaalbaar te maken. De voorgestelde regeling voldoet hieraan op een aantal fronten, namelijk de regeling a) is (grotendeels) techniek-neutraal, b) bouwt voort op de bewezen SDE+ regeling, c) gebruikt het systeem van basisbedragen en voldoet daarmee aan Europese staatssteunregels. Om de regeling aantrekkelijk te maken voor de industrie is echter meer nodig. De regeling moet – net als haar voorloper - voldoen aan drie basisvoorwaarden om succesvol te kunnen zijn:

- voldoende onrendabele projecten moeten rendabel worden,
- alle relevante technieken en projecten moeten in principe in aanmerking komen, en
- de regeling moet aansluiten bij de specifieke context van investeerders.

Op elk van deze drie punten schiet de SDE++ in deze ronde nog tekort, waardoor we verwachten dat slechts weinig projecten vanuit de industrie zullen worden ingediend. In de rest van dit paper zullen we dat toelichten en zullen we suggesties geven ter verbetering.

2. Hoe kan de SDE++ optimaal worden ingericht om de productie en uitrol van waterstof te stimuleren?

Advies:

- A) Neem - naast pre-combustion afvangtechnologie - een extra subcategorie op om post-combustion afvangtechnologie voor blauwe waterstof mogelijk te maken. Hiermee zou dan de totale CO₂-emissie kunnen worden afgevangen.*
- B) Zorg voor een categorie om blauwe waterstof als brandstof (ipv alleen grondstof) te stimuleren ter vervanging van aardgas of circulair hergebruik van raffinaderijgassen.*
- C) Zorg voor ruimere ondersteuning om kostenreductie en opschaling van de relatief dure groene waterstof mogelijk te maken, o.a. via Europese regelingen.*
- D) Van groot belang is om de grens van maximaal 2000 draaiuren los te laten in het geval dat aangetoond kan worden dat groene elektriciteit gebruikt wordt binnen een businesscase.*

Toelichting:

- Blauwe waterstof kent goede mogelijkheden in de SDE++ voor pre-combustion capture technologie. Daarmee kan de helft van de CO₂-emissie van een waterstoffabriek gereduceerd worden. Het zou goed zijn ook een subcategorie op te nemen voor post-combustion capture technologie om ook de andere helft af te vangen. Wij verwachten dat deze duurdere technologie goed kan concurreren met andere technieken.

- De ontwikkeling van groene waterstof heeft de komende 5 jaar vooral baat bij opschaling waardoor kosten omlaag gaan. In onze ogen zijn daarvoor extra instrumenten nodig bovenop hetgeen in de kabinetsvisie waterstof is opgenomen.¹ Aansluiting met de Europese IPCEI-regeling voor waterstof is ook essentieel. Gelet op de baanbrekende rol die de waterstofeconomie kan hebben voor het verdienvermogen van Nederland op de (middel)lange termijn, zou hiervoor ook het aangekondigde Groeifonds kunnen worden ingezet. Daarnaast is het goed inregelen van de Europese National Delegated Act voor RED-II heel belangrijk voor de business case van elektrolyzer projecten.

3. Welke voor- en nadelen zitten er aan de voorgelegde uitwerking?

Advies: Zorg voor maximale toegang en benutting van de regeling door deze open te stellen voor meerdere technologieën, meer differentiatie toe te passen en de basisbedragen aantrekkelijk te maken voor het merendeel van de projecten in een categorie, net als bij de oude SDE+.

Toelichting: Een nadeel van de voorgelegde uitwerking is het uitgangspunt dat per categorie slechts de beste projecten haalbaar zijn met het gekozen basisbedrag. Met deze terughoudende benadering verwachten we dat vanuit de industrie een beperkt aantal projecten zal worden ingediend. Voor de meeste projecten zal de onrendabele top van een project immers niet afgedekt worden. De terughoudende benadering in onze ogen risicovol voor de snelheid van de transitie. Het is daarom belangrijk om vanaf 2021 de SDE++ basisbedragen erop te richten dat het merendeel van de projecten binnen een categorie financieel haalbaar worden.

Een ander nadeel is dat in de 2020 ronde de differentiatie binnen categorieën beperkt is; hierdoor vallen diverse CO₂-reductieprojecten, bijvoorbeeld bij restwarmtebenutting of reststoombenutting, buiten de boot. Wij roepen op om meer differentiatie aan te brengen zodat de regeling beter past op de brede mogelijkheden in de praktijk. EZK heeft de keuze gemaakt om de SDE++ regeling technologie gericht te ontwerpen en niet project gericht. Hierdoor worden - vaak substantiële - kosten die nodig zijn om een project in te passen in een bestaand proces in de industrie niet goed meegenomen. Ondanks de SDE++ bijdrage ontstaat er dan geen sluitende business case en wordt het project niet gerealiseerd.

Verder zijn er ook nog veel technieken die (nog) niet ondersteund worden in de SDE++. De verbreding van 2021 gaat weer nieuwe mogelijkheden bieden, maar in de voorgenomen lijst ontbreken bijv. nog diverse vormen van (chemische) recycling of bepaalde droogtechnieken in de voedselindustrie. Ook zijn sommige categorieën zoals restwarmte nog zo ingeregeld dat het niet aansluit op de praktijk van diverse bedrijven in de Nederlandse industrie.

¹ Kamerstuk 32813, nr. 485

4. Hoe kan worden vermeden dat de SDE++ projecten stimuleert die niet passen binnen het principe van goede ruimtelijke ordening en de keuzes die worden gemaakt in de RES'en?

Advies: Sluit aan bij het advies van de Taskforce Infrastructuur Knelpunten Industrie (TIKI) om de benodigde infrastructuur met voorrang te faciliteren. Daarmee worden impliciet altijd de beste keuzes gemaakt en wordt vertraging in de transitie voorkomen.

Toelichting: Er zijn nauwelijks CO₂-reductieprojecten in de industrie die uitsluitend binnen het hek van de eigen installatie worden uitgevoerd. Adequate infrastructuur voor CO₂, elektriciteit, waterstof en/of warmte is essentieel. De Taskforce Infrastructuur Knelpunten Industrie (TIKI) heeft de behoefte goed geïdentificeerd. Vier van de vijf energie-intensieve clusters liggen aan de kust; daar is het logisch om de uitrol van wind op zee en elektrificatie van de industrie ruimtelijk op elkaar te laten aansluiten, en zijn tevens kansen voor CCS. Maar juist ook het ontsluiten van Chemelot in Zuid Limburg en de rest van de industrie, die verspreid over het land ligt, is cruciaal. De nationale CO₂-heffing maakt immers geen onderscheid tussen locaties. Elk bedrijf moet de uitstoot verminderen op straffe van een heffing die financieel zeer ingrijpend kan uitpakken, zoals de PWC studie “De effecten van een heffing op broeikasgas in de industrie” (voor EZK, maart 2019) heeft laten zien. De ruimtelijke ordening keuzes rond de infrastructuurplanning zullen sterk van invloed zijn in de besluitvorming over welke projecten doorgang vinden. Het zou onnodige bureaucratie veroorzaken om dit apart in de SDE++ regeling te gaan borgen. Omgekeerd zou het heel goed zijn voor de snelheid van de transitie en de haalbaarheid van de 2030 doelstelling als de infrastructurele processen versneld worden. Vele bedrijven zijn bekend met de huidige termijnen bij TenneT om een nieuwe of verzwaaarde elektriciteitsaansluiting te krijgen die zomaar acht tot tien jaar kunnen zijn. Dan zitten we al in 2030. Dit moet sneller.

5. Zit er spanning tussen de invulling van de SDE++ en de afspraken in het Klimaatakkoord (bijvoorbeeld ten aanzien van duurzame warmte)? Zo ja, op welke punten?

Advies: Zorg dat het SDE++ instrument samenwerkt met de andere instrumenten van het klimaatakkoord om de transitie van de industrie voor de lange termijn vorm te geven. Stimuleer dus alle oplossingsrichtingen, inclusief elektrificatie.

Toelichting: Elektrificatie is een vorm van CO₂-reductie die goed past in een lange termijnontwikkeling. Het creëert immers de mogelijkheid om een groter gedeelte van het potentieel voor hernieuwbare energie uit Wind op Zee en zon-PV te benutten. Het Planbureau voor de Leefomgeving becijferde dat 3,5 tot 6,5 Mton van de industrieopgave van 14,3 Mton gerealiseerd zou worden door elektrificatie. In de KEV19 verwacht PBL in 2030 4 Mt aan elektrificatie. Het SDE++ Eindadvies voor

de ronde van 2020 laat echter zien dat er geen enkele (!) elektrificatie categorie is die een goede kans heeft om te concurreren in de SDE++, o.a. door een keuze om slechts 2000 draaiuren subsidiabel te maken voor elektrode boilers en elektrolyzers. Een impact van 4 Mt reductie is alleen mogelijk als de elektrische boilers tenminste 4000 uur worden ingeschakeld (gelijk aan de draaiuren van wind op zee). Daarnaast zijn er diverse andere belemmeringen buiten de SDE++ die het elektrificeren van de industrie in de weg staan: onduidelijkheid over het doorzetten van de indirecte kostencompensatie ETS, de netwerktarieven, het wegvallen van ETS-rechten voor bedrijven, onduidelijkheid of er op tijd nieuwe aansluitingen zijn. Het is erg belangrijk om deze knelpunten op te lossen en met een integraal plan van aanpak te maken, over alle instrumenten heen. Dan kunnen elektrificatie en versnelde uitrol van hernieuwbare energieproductie samen gaan. Dit kan niet enkel binnen de SDE++ worden opgelost.

6. Tegen welke onvoorziene obstakels voor de energietransitie kan het huidige kabinetsvoorstel aanlopen?

Advies: Wees voorzichtig met beperkingen in het instrument en zorg voor handelingsperspectief voor alle bedrijven door in een vroeg stadium obstakels te adresseren.

Toelichting: Het erg belangrijk dat de SDE++ dit najaar wordt opengesteld zodat er ervaring opgedaan wordt bij de bedrijven en dat de eerste grote projecten van start kunnen. Tegelijkertijd kan worden gewerkt aan verbetering van de regeling, zoals dat bij de SDE+ hernieuwbaar ook bij herhaling is gebeurd. Verfijning en verbreding ontstaat al lerende. Daarnaast zijn er uit politieke overwegingen al diverse beperkingen opgezet. De industrie mag niet meer CO₂-reductieprojecten aanvragen dan 550 miljoen per jaar en CCS moet met een ingewikkeld proces gezeefd worden. Hoewel deze beperkingen vanuit de politieke realiteit van Den Haag begrijpelijk zijn, helpt het niet om zo snel mogelijk maximale investeringen los te trekken in de meest kosteneffectieve reductieprojecten.

De SDE++ is niet geschikt voor meer specialistische toepassingen, zoals bijvoorbeeld proces-efficiency maatregelen, die ook nodig zijn om onze klimaatdoelstellingen te realiseren. Voor deze toepassingen zijn alternatieve instrumenten nodig. Zorg voor duidelijkheid voor bedrijven die vooral naar deze opties kijken.

7. Hoe kan het huidige kabinetsvoorstel voor de SDE++ verder verbeterd worden?"

Het is belangrijk om ervaring te gaan opdoen met de regeling, daarvan te leren, en dan te verbeteren. Anders is het slechts een theoretische exercitie. Daarbij zijn verbeterpunten al wel zichtbaar:

- Zo zal er meer differentiatie nodig zijn, bijv. een categorie post-combustion capture voor CCS toevoegen, categorieën voor meer draaiuren met groene stroom voor elektrificatie en meer differentiatie bij benutting van restwarmte en reststoom.
- Ook is uitbreiding van het aantal categorieën voor de industrie cruciaal om alle bedrijven een kans te geven, aangezien zij ook allemaal geconfronteerd worden met de heffing.
- Als het kabinet echt meters wil maken, zal ook de terughoudendheid die nu in de uitgangspunten zit moeten worden verruild voor voortvarendheid.

Daarbij is voorspelbaarheid van de regeling heel belangrijk. De ontwikkeltermijn van een typisch industrieproject tot SDE++ aanvraag is 1 tot 3 jaar. In geval van nieuwe externe infrastructuur loopt dit snel op. Enkel het openstellen van een categorie leidt niet zomaar tot hoogwaardige aanvragen. Investeerders moeten er op kunnen rekenen dat aangekondigde categorieën er komen en hun business case zullen laten sluiten, zodat ze tijdig kunnen beginnen met de project voorbereiding.

Hoogachtend,

Mevrouw G. Dolsma
Plv. Directeur Beleid